

'Det forestillede fælleskab': Strategier for etnisk integration i danske og svenske fodboldklubber

Martin Treumer Gregersen
Institut for Idræt, Københavns Universitet

Publicerad på Internet, www.idrottsforum.org/articles/gregersen/gregersen111214.html
(ISSN 1652-7224), 2011-12-14

Copyright © Martin Treumer Gregersen 2011. All rights reserved. Except for the quotation of short passages for the purposes of criticism and review, no part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior permission of the author.

Inom den moderna idrottsforskningen är globaliseringsbegreppet ett viktigt analysverktyg för att förstå en del samtida tendenser, till exempel migration av idrottsutövare mellan länder och världsdelar, eller uppbygganden av ett internationellt sportindustriellt komplex som numera omsätter enorma summor och berikar såväl utövare och administratörer som olika finansiella intressen som inte bryr sig ett skvatt om var pengarna kommer ifrån, så länge de kommer. Globaliseringsprocessen har pågått i århundraden, men tempot har ökat och dess kännetecken, upphävandet av nationella gränshinder till fromma för kapitalets fria utbredning vilket leder till att nationella ekonomier utvecklar ömsesidiga beroenden, är en av de mest framträdande utvecklingstendenserna idag. Men, som redan antytts, en annan påtaglig effekt av globaliseringen är nya mönster och en ny omfattning när det gäller internationell migration. Utöver, som nämns ovan, att detta innebär migration av idrottsutövare kors och tvärs runt globen, så finns en annan, indirekt påverkan av migrationen på idrotten. Den mest omfattande migrationen består som bekant inte av idrottsutövare som byter land och lag, utan av människor som flyr undan en tillvaro som på skilda och goda grunder uppfattas som outhärdlig till den grad att ett uppbrott från den invanda miljön och flytt till ett helt främmande land framstår som det enda alternativet. Väl framme i det främmande landet visar det ju dessvärre sig ofta inte vara någon drömtillvaro; man är ju inte alltid så välkommen, det finns inga jobb, man hamnar i utanförskap. Det nya landet har visserligen som regel en politik för att ta hand om immigranterna, men politiska visioner och praktisk vardagsverklighet sammanfaller sällan.

Vi vet alla hur det går. Immigranternas vardagsverklighet präglas av segregation, arbetslöshet, fattigdom, utanförskap; invandrarområden i städer och förorter uppvisar tydliga ghettoiseringstendenser. Mottagarlandets politik gentemot invandrarna kallas i Sverige för integrationspolitik, och har som mål att göra det möjligt för invandrare att etablera sig i det svenska samhället och bli svenska medborgare, samtidigt som samhället anpassas till följd av de förändringar i demografi och kultur som de nya medborgarna innebär. Ett annat sätt att bemöta den problematik som uppstår till följd av invandring och därmed förekomsten av nya kulturella, och ibland religiösa, uttryck är att sträva efter, ja till och med kräva, att immigranterna fullt ut anpassar sig efter majoritetskulturen. En sådan assimilationstänkande, menar Martin Treumer Gregersen, karaktäriserar den danska invandringspolitiken. Vi har således två grannländer som valt två helt olika sätt att handskas med ett av globaliseringens tydligaste uttryck, migrationen, lika oundviklig som globaliseringen självt. Vad får då dessa två hållningar och politiska strategier för konsekvenser för idrotten? Gregersen valde att undersöka detta genom att studera klubbfotbollens strategier för att handskas med etniskt betingade skillnader mellan spelare i laget. Påverkas klubbarnas strategier av de nationella strategierna? Gregersen har studerat sex klubbar på ömse sidor av Öresund med hjälp av semi-strukturerade gruppintervjuer med spelare och tränare. Läs artikeln och se vad som kommit fram. Man kan med fördel också läsa Mickael Möllers recension i den här uppdateringen av Gregersens uppmärksammade bok *Hvorfor har vi ingen Zlatan i dansk fodbold?*, som ju behandlar samma problematik.

I danske medier stilles der med jævne mellemrum spørgsmålstejn ved, hvorfor Danmark ikke har en 'Zlatan' på det danske fodboldlandshold. Som de fleste fodboldkendere ved, er Zlatan navnet på den verdensberømte svenske fodboldstjerne og landsholdsspiller, Zlatan Ibrahimovic, som er af ex-jugoslavisk baggrund. I Sverige findes der, udover Zlatan Ibrahimovic, relativt mange fodboldspillere i den bedste svenske fodboldrække (Allsvenskan) og på det svenske fodboldlandshold, som har en anden etnisk baggrund end svensk, og det betegnes i danske og svenske fodboldkredse som 'Zlatan-effekten'. Det er denne effekt, dansk fodbold stadig venter på. I dansk fodbold findes der ikke særlig mange, eller nærmest ingen, fodboldspillere med anden etnisk baggrund end dansk, hverken i den bedste danske fodboldrække (Superligaen) eller på det danske fodboldlandshold. Derfor opstår der i medierne jævnligt debat om, hvorfor dansk fodbold ikke inkluderer etniske minoritetsspillere på eliteniveau som det er tilfældet i svensk fodbold. Grundet de mange variationer i kontekstuelle forskelle mellem Danmark og Sverige, hvad angår minoritetsgrupper, antal indvandrere, nationale integrationspolitikker etc., er det meget vanskeligt at besvare spørgsmålet om, hvad svensk fodbold tilsyneladende gør bedre end dansk fodbold i forhold til at udvikle etniske minoritetsspillere. Trods dette forsøger denne artikel at analysere, hvilke integrationsstrategier der gør sig gældende på dagligdagsniveau i danske og svenske fodboldklubber for at få indblik i et lille hjørne af problemfeltet om den danske Zlatan.

Formål og problemstilling

Formålet med artiklen er at undersøge, hvilke integrationsstrategier der gør sig gældende i de danske og svenske fodboldklubber i Øresundsområdet med henblik på at undersøge, hvorvidt den integrationspolitiske forskel mellem de to lande også kommer til udtryk i klubbernes daglige praksis.

Baggrund

Ifølge kulturforsker Martin Bak Jørgensen, professor i statskundskab Bo Petersson og professor i internationale studier Ulf Hedetoft adskiller den danske og svenske udlændinge og indvandrerpolitik sig en del fra hinanden. For eksempel skriver Hedetoft, at på trods af flere fællestræk mellem landene, såsom udviklede demokratiske strukturer og en udtalt sans for social lighed og retfærdig fordeling, er de to landes migrations- og integrationsregimer i mange henseender divergerende, da landenes tolkning af »integration« og »identitet« er forskellige (Hedetoft, 2006, s.391). Hedetoft, Jørgensen og Petersson karakteriserer Danmark som et lukket, ekskluderende regime med en underliggende assimilationsdiskurs, mens Sverige beskrives som et land, der anerkender forskelligheder ud fra et multikulturelt ideal. I deres optik står dansk »homogenitet« over for svensk »multikulturalisme«, selvom Hedetoft påpeger, at forskellene mellem de to lande integrationsopfattelser er blevet mere udviskede i den seneste tid (Petersson, 2006; Jørgensen, 2006; Hedetoft, 2006). De to lan-

des udlændinge- og integrationspolitik synes herved at strække sig fra en dansk assimilationsstrategi til en svensk multikulturalisme.

Begreberne assimilation og multikulturalisme skal ses som politiske styringsteorier, hvor assimilation skal forstås som ”at gøre lig med” (Hamburger, 1997, s.13). Ifølge lektor i minoritetsforskning Helen Krag betyder assimilation, at man anser statens dominante kultur som naturlig og overlegen og tilstræber homogenitet, hvilket også betyder, at den ene gruppe indoptager den anden, så de via tilpasningsprocessen kommer til at ligne hinanden (Krag, 2007, s.175-176). Derimod kan multikulturalisme, ifølge antropologen Thomas Hylland Eriksen, defineres som et doktrin der hævder at adskilte etniske grupper har ret til at være kulturelt forskellige, og at minoriteter har ret til deres egen kultur i samme grad som majoriteten har ret til sin (Eriksen, 2004, s.396). Krag pointerer, at disse minoritetspolitikker går i hver deres retning, med assimilationsstrategi i retning mod ensartethed (homogenitet) og multikulturalisme i retning mod mangfoldighed (heterogenitet) (Krag, 2007, s.173).

Assimilation og multikulturalisme inddrages i artiklen som politisk styringsteori for at diskutere, hvorvidt der er en sammenhæng mellem landenes integrationspolitik og klubbernes daglige integrationspraksis.

Analytisk ramme

De danske og svenske fodboldklubber kan ses som institutioner, eller som ”små minisamfund” (Bjerregaard, Nielsen & Ottesen, 2009), hvor der hersker nogle bestemte opfattelser af, hvorledes ’tingene skal gøres’ (Berger & Luckmann, 2004; Jenkins, 2009). Det betyder, at der findes en række opdragelsesidealer, normer og adfærdsregler for, hvilken adfærd spillerne skal udvise i klubberne. Denne normsætning er derfor også et udtryk for, hvilke(-n) strategier klubberne har for inklusion af etniske minoritetsspillere.

I artiklen skal integrationsbegrebet ses som et analytisk begreb, som antropologerne Karen Fog Olwig og Karsten Pærregaard præsenterer det, for at udforske de processer, der ligger til grund for sociale fællesskabers udvikling som konstant forhandles og udfordres i det daglige liv (Olwig og Pærregaard, 2007, s.9-10). Jeg kigger altså ikke alene efter integration som politisk styringsteori, men også bredere efter, hvordan sociale fællesskaber opbygges i lokale sammenhænge.

Ved hjælp af *anthropology of policy*, som antropologerne Cris Shore og Susan Wright og Bradley A.U. Levinson og Margaret Sutton præsenterer det, er det muligt at undersøge, hvorledes sociale fællesskaber opbygges i lokale sammenhænge og ikke kun som politisk styringsteori, samt hvilke kodificerede normer klubberne har for inklusion af etniske minoritetsspillere. Ifølge Shore og Wright fremstilles policies som et udtryk for objektive, neutrale og rationelle beslutninger, der er indlejret i kulturelle, politiske og ideologiske værdier (Shore & Wright, 1997, s.8). Det betyder, at en policy er indlejret i en række kulturelle antagelser, som sjældent står i noget vedtaget program, selvom de oftest fremtræder som sådan (Jöncke, Svendsen & Whyte, 2004, s.390). Shore og Wrights forståelse af policy bidrager herved til at stille skarpt på, hvilke implicite integrationsstrategier i form af kulturelle koder og normer for adfærd som gør sig gældende i klubberne. Levinson og Sutton har en

endnu bredere forståelse af policy begrebet, idet de ønsker at sammentænke den politiske udformning af policies med implementeringen af en policy i lokale sammenhænge (Levinson & Sutton, 2001, s.2-7). De opfordrer således også til at studere, hvordan policies konstant forhandles og redefineres i praksis. I den følgende analyse vil jeg derfor dels se på de tilsyneladende objektive og rationelle integrationsstrategier som bliver udtrykt af trænerne der kan betragtes som politiske magthavere, dels se på, hvordan etniske minoritetsspillere tilegner sig disse politikker og redefinerer dem på deres vis.

Metode

Undersøgelsen bygger på et empirisk materiale bestående primært af 11 semi-strukturerede gruppeinterviews med i alt 17 trænere og 13 etniske minoritetsdrengene i alderen 14-21 år fra tre fodboldklubber i hhv. København og Malmø. Fordelingen af informanter på tværs af Sundet er 17 danske og 13 svenske. De semi-strukturerede gruppeinterviews blev suppleret med et mindre observationsstudie.

I klubberne blev de trænere som havde mest erfaring med klub- og ungdomsarbejde valgt som informanter, hvad enten de var ansvarlige for den daglige træning eller arbejdede med sideløbende projekter etc. For spillerne handlede udvælgelseskriteriet om, at de skulle være i alderen 14-21 år, da det var vigtigt, at disse drenge var i stand til at sætte ord på, hvordan de oplever det at være en del af en fodboldklub.

Semi-strukturerede gruppeinterview blev valgt som den primære metode, da det er en metode, hvor der relativt hurtigt kan blive indsamlet oplysninger fra flere personer på et ret deltaljeret niveau. Samtidig kunne interaktionen i gruppen stimulere til nuancerede udsagn samt virke som en kontrol på ekstreme oplysninger (Rieper, 1993, s.9). Formålet med interviewene var, at informanterne skulle fortælle om, hvilke erfaringer med klubliv samt muligheder og barrierer for inklusion/eksklusion, de oplever i deres hverdags sociale kontekster.

Udover gruppeinterviewene blev der foretaget 1-2 dages observationer af det daglige liv i hver klub samt observationer før, under og efter træning (i klubhuset, ved træningsbanen etc.). Disse observationer skulle primært bidrage til inspiration til interviewene samt give en fornemmelse af, hvordan informanternes fortællinger hænger sammen med deres praksis.

Udvalg af materiale

Det er en udfordring at sammenholde dansk og svensk ungdomselitefodbold gennem et casestudium med relativt få klubber. På trods af dette er det alligevel relevant at foretage et casestudium for at søge kontekstafhængig og nuanceret viden om, hvordan danske og svenske fodboldklubber arbejder med etniske minoritetsdrengene.

København og Malmø blev valgt som to områder, der i særlig grad danner ramme om mødet mellem minoriteter og majoriteter, men som også illustrerer forskellige nationale

konteksters måder at håndtere immigration (Hedetoft, Petersson og Sturfelt, 2006). I Københavns kommune var der i 2010 bosat 528.208 personer, hvoraf 76.996 personer var indvandrere og efterkommere fra ikke-vestlige lande, hvilket ca. svarer til 15 procent af den samlede befolkning i København¹. Malmø's befolkning bestod i 2010 af 293.909 personer, hvoraf 87.554 personer var indvandrere, der var født i udlandet, hvilket ca. svarer til 30 procent af andelen af totalbefolkningen². Disse procenttal for andelen af beboere med anden etnisk baggrund end hhv. dansk og svensk i København og Malmø ligger et stykke over landsgennemsnittet i 2010 i hhv. Danmark og Sverige, hvor 9,8 procent af den danske befolkning var indvandrere og efterkommere³, mens 16,8 procent af den svenske befolkning bestod af personer med udenlandsk baggrund⁴. København og Malmø fremstår på baggrund af den relativt store andel af beboere med udenlandsk baggrund i forhold til totalbefolkningen i hhv. Danmark og Sverige, som nogle byer der i særlig grad har behov for at fremme den etniske integration af disse beboere.

De seks fodboldklubber består af B.93, SB50 og Brøndby IF i København og Rosengård FC, Malmö FF i Malmö og Landskrona BoIS i Landskrona. Klubberne blev udpeget af Dansk Boldspil-Union (DBU), Danmarks Idrætsforbund (DIF), Københavns Boldspil-Union (KBU), Sjællands Boldspil-Union (SBU) og Skånes Fotbollförbund. Udpegningen af klubber afspejler disse organisationers opfattelser af, hvilke klubber i Øresundsområdet der i særlig grad er i stand til at skabe ”vellykket” integration af etniske minoritetsdrengene. De involverede danske idrætsorganisationer var mange og foreslog flere klubber end de seks udvalgte klubber, og derfor valgte jeg de klubber, hvor der var størst sammenfald mellem organisationernes udpegning.

Mere specifikt består klubberne af elitefodboldklubber med undtagelse af SB50. Det vil sige, at klubberne primært fokuserer på at skabe resultater, hvor udviklingen af egne talenter til de respektive seniorhold, som enten spiller i den bedste eller næstbedste nationale liga, har stor betydning. SB50 er en breddeklub, hvor det primært handler om at spille fodbold for sjov. Med undtagelse af B.93 og Malmø FF befinder klubberne sig i socialt udsatte boligområder, hvorfra en relativ stor andel af medlemmerne også kommer fra. I klubberne har mellem 30 til 50 procent af medlemmerne en anden etnisk baggrund end hhv. dansk og svensk, og i ungdomsårene med spillere under 16 år er tallene endnu højere, hvor over 90 procent af Rosengård FC og Landskrona BoIS medlemmer har en anden etnisk baggrund end svensk. Derudover er der repræsenteret flere forskellige etniske minoritetsgrupper i klubberne. I de danske klubber er der dog primært medlemmer med tyrkiske, kurdiske eller albanske rødder, mens der i de svenske klubber er en større repræsentation af medlemmer fra det tidligere Jugoslavien. Til trods for disse forskelle i klubbernes kontekster er det muligt at sammenholde deres integrationspraksis, eftersom de alle arbejder med en relativ stor etnisk mangfoldighed og de alle er en del af den skandinaviske fodboldkultur og -tra-

1 Københavns Kommune – Statistikbanken. http://sb.kk.dk:9704/analytics/saw.dll?Dashboard&scid=BjlligsVIwM&PortalPath=/shared/Statistik%20Rapporter/_portal/Befolkning&Page=Tab2&Done=Dashboard%26PortalPath%3d/shared/Statistik%2520Rapporter/_portal/Befolkning%26Page%3dHovedside%2520Befolkning%26ViewState%3drf33o22rnrafdre1mi9192it8q [Hentet den 2. februar 2011].

2 Malmö stad – Statistiska centralbyrån. <http://www.malmo.se/Kommun--politik/Om-oss/Statistik-om-Malmo/02.-Utlandsk-bakgrund/Malmobor-med-utlandsk-bakgrund.html> [Hentet den 2. februar 2011].

3 Indvandrere i Danmark 2010 (Danmarks Statistik). <http://www.dst.dk/Statistik/ags/Publikation.aspx?address=indvandrereidk2010> [Hentet den 19. januar 2011].

4 Statistiska centralbyrån. http://www.scb.se/Pages/TableAndChart_26040.aspx#Fotnoter [Hentet den 19. januar 2011].

dition. Det er altså muligt at sammenligne, hvorledes klubberne løser denne potentielle udfordring ved at inkludere forskellige etniske minoritetsgrupper set i relation til landenes integrationspolitik, selvom klubberne kan opleve nogle helt specifikke udfordringer, såsom socioøkonomiske forhold, familiestruktur, og sammensætning af minoritetsgrupper, som er kontekstafhængige.

”Vi italesætter det ikke” – de danske trænernes integrationsstrategier

Den integrationspolitik, der kommer til udtryk gennem interviews med danske trænere, handler om ikke ”at gøre forskel” på klubbernes medlemmer og dermed mener trænere, at de undgår at gøre integrationen til et problem. Den måde, hvorpå de danske trænere undgår at gøre integrationen til et problem, er ved ikke ”at tale om eller italesætte integrationen”, hvilket fremstår som en kodificeret norm i de danske klubber. Trænere argumenterer for, at hvis begrebet integration ikke anvendes som en eksplicit strategi overfor spillerne eller i klubben vil der ikke være nogle problemer i forhold til at have spillere med forskellige etniske baggrunde samlet på et hold og i en klub. En af trænere forklarer:

Vi snakker aldrig om det på vores hold, også selvom vi har en trup på 23 og 12 af dem har en anden etnisk herkomst. Jeg tror, der er 7 forskellige nationaliteter, men vi taler dansk, spiller på et fodboldhold, træner alle sammen for at blive bedre. Det er vigtigt, ikke at snakke for meget om det. Jeg har aldrig set en idé i at italesætte det alt for meget.

Som træneren giver udtryk for, handler det om ikke at snakke for meget om integration. I stedet synes træneren at fokusere på det, han opfatter som ”det fælles” – at tale dansk, spille fodbold på et hold og træne for at blive bedre. Trænerens udsagn viser en gennemgående tendens blandt de danske trænere, der handler om nedtoning af forskelle for i stedet at betone, hvad »vi« (klubben og holdet) er fælles om. Nogle af de andre trænere nævner også denne nedtoning af forskelle:

Vi er forskellige, men vi er sammen, og der er ikke nogen »os« og »dem«. Det kan man mærke, hvis der er.

For de danske trænere synes det vigtigste i forhold til inklusionen af etniske minoritetsdrengene i klubberne ikke at italesætte integrationen for i stedet at fokusere på ”at være sammen” og ”det fælles”. Dermed ønsker trænere ikke at fokusere på, hvori denne potentielle ”forskellighed” findes, og hvad der kan adskille dem. I stedet fokuserer trænere på, hvad der samler dem, hvilket den pågældende træner også giver udtryk for:

Kan I give nogle konkrete eksempler?

Alle ved jo, hvorfor de er her et eller andet sted.

Hvorfor?

De er her for at spille fodbold (...) Man kan sige, at fodbolden er det, der samler dem, og det handler om, hvordan man spiller fodbold. Der er etnicitet ikke så vigtigt – altså, at man skelner mellem dem på den måde.

Træneren giver her udtryk for den generelle opfattelse blandt de danske trænere, at det er fodbolden, der samler dem, hvorved træneren betoner, at etnicitet ikke er vigtig i den sammenhæng.

I klubberne opbygger de danske trænere sociale fællesskaber ved bl.a. at fokusere på fodboldspillet, holdet, klubben og adfærdsreglerne. Denne opbygning af sociale fællesskaber kommer til udtryk på flere forskellige måder. For eksempel argumenterer flere af trænerne for, at fodbold i sig selv er et integrationsprojekt:

Det alene, at have en sportsorganisation og tilbyde nogle sportsmuligheder – det er altså et integrationsprojekt. Det, at drengene kan komme ned og spille fodbold her. Det er i sig selv et integrationsprojekt. Man behøver ikke gøre noget yderligere.

Som denne træner giver udtryk for er fodbold i hans optik lig med integration, hvilket han også bruger som argument for ikke at have nogle eksplicite strategier eller det at tale om integration, idet trænerne sidestiller begrebet med at gøre forskel, hvilket de ikke ønsker at gøre. Mere konkret har de danske trænere nogle adfærdsregulerende integrationsstrategier i klubberne, der kan ses som en måde, hvorpå sociale fællesskaber opbygges og vedligeholdes. For eksempel er der et krav til spillerne om at tale dansk, når de er i klubben, og dermed indgå i et ”sprogligt fællesskab”. En af trænerne forklarer:

Vi har jo den politik, at vi taler dansk og det er fordi, at alle skal kunne forstå, hvad der bliver sagt. Det er ubehageligt at have en fornemmelse af, at der sidder nogle og bagtaler én, og det var egentlig det, der var idéen, da vi i sin tid nedfældede den regel (...) Men i dag behøver vi ikke have reglen, fordi det blevet en del af kulturen.

Træneren pointerer, at denne sprogregel ikke længere behøver at blive nedfældet, da den er blevet en del af ”kulturen”, og som en anden af trænerne udtrykker det er det blevet ”en indprentet regel”. Udover kravet til spillerne om at tale det nationale sprog må spillerne ikke bruge gadesprog, bandeord eller hvad trænerne opfatter som ”grimme ord”. Et andet eksempel på trænerens opbygning af sociale fællesskaber er ”håndtrykket”, som en af trænerne fortæller om:

Vi har gjort som tiltag at åbne døren til spillerne, så døren altid står åben. Det er også et signalværdi plus vi har forsøgt at indføre nogle normer med, at spillere skal komme ind og kigge os i øjnene og kigge hinanden i øjnene og sige hej og velkommen.

Altså give hånd?

Ja. Give hånd. Altså for skabt sådan en, ja, jeg ved ikke, få mobiliseret en synergi, at jeg er her og vi har hilst på hinanden og vi ikke bare er ligeglade med hinanden, men man skal hilse pænt på alle i truppen og det samme, når vi går igen. Det er med til at skabe den åbenhed og mangfoldighed, og der er plads til alle uanset om man er den helt store, eller hvid, gul, sort eller blå.

For denne træner symboliserer håndtrykket flere ting, såsom respekt, gensidig interesse og mangfoldighed, der, ifølge træneren, mobiliserer en synergieffekt, der også viser, at der er plads til alle, uanset race. Trænerne nævner endvidere, at det sjældent er nødvendigt at håndhæve denne regel, idet spillerne oftest udviser den krævede adfærd af sig selv.

De danske trænere italesætter en lang række normer og adfærdsregler, der virker som implicite strategier for social integration af klubmedlemmerne. Disse normer og adfærdsregler kendes ved at foreskrive det sociale fællesskab i klubberne som det vigtigste.

”Vi behandler alle ens og lige” – de svenske trænere integrationsstrategier

Som det er tilfældet med de danske trænere argumenterer de svenske trænere ligeledes for ikke ”at gøre forskel” på klubbernes medlemmer for at undgå at gøre integrationen til et problem. I de svenske trænere optik er integrationen af de mange forskellige etniske minoritetsgrupper ikke et problem, fordi de i klubberne ”behandler alle lige og ens”. En af trænerne forklarer, hvorfor de ikke gør forskel på spillerne:

Jag kan säga, att jag gör ingen skillnad, absolut inte – om han heter ett svenskt namn eller lite utländskt. Jag jobbar med dem, jag ska göra dem till fotbollsspelare.

Træneren argumenterer for denne tilgang om ikke at gøre forskel på spillerne ved at fastslå, at han skal gøre dem til fodboldspillere, og det er det, det handler om, og dermed ikke om spillernes etniske baggrund. En af de andre svenske trænere forklarer ligeledes, hvordan de behandler alle spillerne ens:

Har du en förklaring till varför Malmö har många spelare med annan bakgrund?

Jag vet inte, vi tar hand om dem och vi behandlar alla lika på något sätt (...) Vi har aldrig haft något problem riktigt. Det har aldrig liksom varit något problem, det har varit nästan en möjlighet till att bli duktiga fotbollsspelare. Det är det vi tittar på, men sen är det ju regler för dem också som alla andra.

Træneren fremhæver, hvordan det aldrig har været et problem at have etniske minoritetsspillere i klubben, da de fokuserer på spillernes fodboldmæssige potentieller. Træneren påpeger også, at der er regler i klubben, og disse regler gælder for alle – uanset spillernes etniske baggrund. Her opbygger træneren et socialt fællesskab som grundlægges af et sæt af regler, der involverer alle i klubben. Udsagnet viser en klar tendens blandt de svenske trænere til at forklare integrationsprocessen i klubberne ved at opfatte og behandle alle spillerne ens og lige, og dermed ikke betragte spillernes forskellige etniske baggrunde som et problem. Til spørgsmålet om, hvorvidt de i klubben gør noget særligt for nogle etniske grupper svarer en af trænerne:

Nej, varför ska vi göra det? Nej men alltså vi behandlar alla som de är födda i Malmö, det är Malmöpojkar så nej vi försöker, jag tror också ett bra recept är att man ska

inte göra det till ett ... är det inget problem ska man inte göra det till ett problem och vi upplever inte att det är problem, jag tror att det är oerhört viktigt, att man har den inställningen. Kommer det två pojkar och vill träna hos oss och den ene är från Rosengård och den andre är från Limhamn då ska de få exakt samma bemötande och förutsättningar trots att vi vet att de kanske inte har samma förutsättningar hemma så ska de få det hos oss.

Tränaren mener, at i udgangspunktet skal man behandle alle spillerne ens, som om de alle er født i Sverige, selvom han godt ved, at de ikke møder i klubben med de samme forudsætninger. Dermed mener træneren, at det er klubbens ansvar, at give disse drenge en oplevelse af at blive mødt på samme måde. Træneren taler både om, ikke at gøre nogle spillere til et problem, behandle dem ens samt at give dem oplevelsen af at have de samme forudsætninger.

Denne politik om at "skulle være som alle andre", "have de samme forudsætninger" og "passe sammen" på et hold og i en klub kan, ifølge antropologen Marianne Gullestad, ses som en stærk kulturel tendens i de nordiske lande. Gullestad fastslår, at denne 'forestillede lighed' fungerer som en kulturel specifik måde, hvorpå problemer eller spændinger mellem individ og samfund løses (Gullestad, 2002). I Gullestads optik forsøger klubberne at løse eventuelle problemer eller spændinger mellem dets medlemmer ved at skabe en forestilling om lighed, hvor potentielle forskelle nedtones. Det samme gør sig gældende i de danske fodboldklubber.

De svenske trænere opbygger sociale fællesskaber ved at fokusere på det, de opfatter som det "fælles", såsom fodboldspillet, holdet, klubben og adfældsreglerne, som det også er tilfældet med de danske trænere. De svenske trænere udtrykker også et krav til spillerne om at tale det nationale (svenske) sprog i klubberne, og om at give et håndtryk før og efter træning, som et udtryk for respekt og det at være lige. De svenske trænere fokuserer ligeledes på fodboldspillet som det vigtigste i klubberne. Flere af dem ser fodboldspillet som en måde, hvorpå spillerne oplever det at være "ens og lige", som en af trænerne udtrykker:

Jag tror att när man är ute på planen, där är alla lika, där glömmar man att den kommer därifrån eller den kommer därifrån. När vi spelar match eller när vi tränar då är alla värda lika mycket. Då handlar det om för alla att spela fotboll, ingenting annat. Jag tror också, så att säga, det är själva grunden för att man då även utanför planen får respekt för de här människorna, att vi ute på planen ser att vi är lika, vi ska spela fotboll.

For træneren er fodboldbanen en arena, hvor alle kan være lige, da *man* glemmer, hvor *man* kommer fra og det i stedet handler om at spille fodbold. Nogle af trænerne ser tilmed fodbold som det, der er beskrevet som "små minisamfund" (Bjerregaard, Nielsen & Ottesen, 2009). Denne opfattelse giver en af trænerne udtryk for til spørgsmålet om, hvad man lærer i klubben og ved at spille fodbold:

Jag tror de har lärt sig att det faktiskt finns vissa regler, jag tycker att på fotbollsplanen är det egentligen ett miniatyrssamhälle, man måste ha regler där också för att det ska

fungera och de måste man hålla sig till annars blir det kaos. Jag tror, de har lärt sig det, att man faktiskt måste anpassa sig lite till de regler som finns i samhället.

For træneren lærer spillerne mere end blot at spille fodbold ved at være en del af et hold og en klub. Træneren mener, at spillerne lærer nogle demokratiske spilleregler at kende, således at de lærer at tilpasse sig til de regler som også findes i samfundet (den skandinaviske samfundsmodel). Flere af de svenske trænere giver udtryk for denne holdning, hvilket også gælder for de danske trænere.

De danske og svenske trænere synes i vid udstrækning at anerkende etniske forskelle, men i klubberne ønsker de ikke at gå ind i dem. I klubberne opbygger trænerne derimod sociale fællesskaber, der ikke er forbundet til etnicitet som i den politiske debat, men i stedet til, hvad de opfatter, som ”det fælles”, såsom fodboldspillet, holdet, klubben, sproget og håndtrykket. ”Det fælles” skal ses som et udtryk for trænerens forestilling om social lighed, hvilket fremstår som den altoverskyggende norm i de danske og svenske klubber.

”Vi ønsker ikke forskelsbehandling” – etniske minoritetsspillere i danske og svenske fodboldklubber

Spillerne i de danske og svenske klubber udtrykker sig i generelle træk på samme måde om trænerens integrationspolitikker. En generel tendens blandt spillerne er, at de ikke ønsker en forskelsbehandling fra trænerne, selvom de selv mener, at de er anderledes og de derfor kan finde på at reagere anderledes end fx en etnisk dansker. Nogle af spillerne fra de danske klubber forklarer:

Muhammed: Der er plads til alle. Når man kommer hertil som andengenerationsindvandrer, så føler man sig hjemme med det samme, fordi der er ikke nogen som helst forskelsbehandling.

Hvordan gør de det?

Muhammed: Jeg synes bare, at de er gode til at tackle problemer, fordi at de accepterer, at vi kan være anderledes, altså vi kan reagere anderledes i forhold til en dansker. Vi tager nogle ting lidt mere personlig.

Burhan: Vi opfatter bare tingene forskelligt.

Carlos: Der er ikke forskelsbehandling til træning eller måden de gør det.

Spillerne opfatter sig selv som forskellige i forhold til, hvordan de ser en etnisk dansker, hvilket bl.a. kommer til udtryk i en tendens til at tage tingene mere personligt eller føle sig hurtigere truffet, som nogle af de andre spillere nævner. For spillerne er det derfor meget vigtigt, at trænerne ikke gør forskel på dem og de andre spillere (såvel etnisk svenske som etnisk danske) i klubben.

Spillerne ønsker at fokusere på fodboldspillet, som den følgende spiller giver udtryk for: ”Man skal bare spille fodbold. Det er derfor, man er her”. Nogle af spillerne fra de svenske klubber giver nogle forskellige eksempler på, hvordan det for dem, mest handler om at spille fodbold. Spillerne forklarer her til spørgsmålene omkring integration:

Ali: Jag har ingen aning, jag fattar inte det ordet.

Har ni hört det förr?

Sanel: Ja, men vi vet inte vad det betyder.

Har pojkar som ni något speciellt i denna klubb?

Kenan: Nej, alltså de tar de bästa.

Ali: Om du är bra så kommer du in, är du inte bra har du ingen chans, men ser de att det finns en spelare som spelar i något annat lag så kallar de in honom för att prov-träna.

Sanel: Det spelar ingen roll, vilket land du är ifrån, bara du spelar fotboll bra så.

Spillerne har generelt svært ved at forstå ordet integration, men trods det kommer flere af spillerne med en række fortællinger omkring, hvad der skal til for at være en del af en klub. Spillerne beskriver kravet til deres medspillere om at være gode til at spille fodbold, men derudover er det lige meget, hvor de kommer fra. En af de andre spillere fra en dansk klub forklarer, hvorfor fodboldspillet er det vigtigste i klubberne:

Jeg vil sige, at her i klubben har jeg ikke opfattet integration som et punkt, man har haft med til træning eller noget. Alle har altid været velkommen. Hvis man kan spille sammen, så er man også venner (...) Det er jo fodbold, som fører folk sammen.

Denne spiller påpeger, at integration aldrig har været et punkt i hans klub, hvilket han opfatter positivt, og samtidig fremhæver han, at alle har været velkomne, hvis bare man kan spille fodbold. Udover fodboldspillet som en måde, hvorpå de sociale fællesskaber i klubberne opbygges af trænerne, nævner spillerne også sproget og håndtrykket som nogle væsentlige adfædsregler der ikke betvivles og som alle i klubberne følger.

Spillerne underbygger trænerens politik om forskelsbehandling som noget negativt, da de ikke ønsker, at trænerne skal gøre forskel på dem og de hhv. etnisk danske og etnisk svenske drenge. For spillerne handler det udelukkende om at spille fodbold og udvikle sig mest muligt, hvilket også er i overensstemmelse med flere af de danske og svenske træneres udsagn.

De danske og svenske trænere udtrykker sig i vid udstrækning på samme måde om deres integrationspolitik og spillerne synes at indordne sig under disse politikker.

Diskussion

I den daglige integrationspraksis tilstræber trænerne i de danske og svenske klubber altså ensartethed (homogenitet) og konsensus, eftersom medlemmerne helst skal ligne hinanden og opføre sig på samme måde. Det betyder, at spillerne skal tilpasse sig til klubbernes uskrevne normer og regler, hvilket de også umiddelbart synes at gøre. Trænerne og spillerne nedtoner hermed forskelle mellem medlemmerne i klubberne som kan ses som et resultat af idéen om forestillet lighed, som også andre antropologiske studier har vist er centralt for de skandinaviske samfund (jf. Gullestad, 2002; Olwig & Pærregaard, 2007; Jöhncke, 2007). For eksempel påpeger antropologen Steffen Jöhncke, at ”skandinaver har det bedst sammen med nogle, de ligner, for så kan de bedst holde fast i forestillingen om, at alle er lige” (Jöhncke, 2007, s.37). I klubberne opbygges der sociale fællesskaber som søger at in-

kludere alle medlemmer, altså præget af en stærk forestilling om social lighed, der fremstår som et særegent træk ved den skandinaviske samfundsindretning.

Der viser sig således en assimilationsdiskurs, der afviger fra den svenske integrationspolitik med idealer om mangfoldighed og multikulturalisme for i større grad at minde om den danske integrationspolitik med vægt på en assimilationsstrategi i retning mod ensartethed (homogenitet). Det betyder, at alle klubmedlemmer skal tilpasse sig den skandinaviske foreningskultur og -tradition, hvor dyder som enshed, lighed, kollektivism og fællesskab (fx sprog og håndtryk) fremstår som uskrevne og indiskutable adfærdsnormer og regler. Disse kulturelle antagelser har tidligere studier om frafaldet af etniske minoritetsdrengene i dansk elitefodbold også påvist (Agergaard & Sørensen, 2010; Gregersen, 2011). Det nye som dette studie udpeger er, at opbygningen af sociale fællesskaber umiddelbart ikke kun gælder i danske fodboldklubber, men også i svenske. Derudover bidrager undersøgelsen til en ny forståelse af integration policy, da den afviger fra den måde integrationspolitikker tidligere har været beskrevet som statslige politikker (Hedetoft, 2006). Som vist findes der i klubberne nogle civile sammenslutningers uformelle integrationspolitikker, der kendetegner de "minisamfund", som klubberne udgør.

Med afsæt i interviews af trænere og spillere har studiet vist, hvordan der i såvel danske og svenske fodboldklubber opbygges sociale fællesskaber, hvor spillerne synes at tilegne sig de politikker som trænerne fremsætter. Det er dog ikke muligt at analysere, hvorvidt spillerne i praksis gør, hvad de siger, de gør. På baggrund af et observationsstudie vil analysen kunne basere sig mere på agency i policy tilegnelsen, hvilket vil betyde en diskussion af, hvordan spillerne forvalter og eventuelt forandrer de mange policies i praksis. Endvidere vil observationerne kunne give større indsigt i interaktionen mellem trænerne og spillerne og mellem spillerne indbyrdes. Hermed kunne en analyse på baggrund af et observationsstudie måske give et andet billede på klubbernes integrationspraksis. Der bør også tages et vist forbehold overfor undersøgelsens resultater på baggrund af det relativt begrænsede materiale (feltstudier i seks klubber) i forhold til at se problemstillingen ud fra en national optik. Til trods for det viser undersøgelsen stærke tegn på enighed i de implicite kulturelle antagelser vedrørende klubbernes integrationspolitikker. Disse tegn kunne efterprøves i et større og længerevarende feltstudie.

Konklusion

I de danske og svenske fodboldklubber opbygges der sociale fællesskaber ud fra en stærk forestilling om social lighed, hvor der er fokus på, hvad trænerne og spillerne opfatter, som "det fælles", såsom fodboldspillet, holdet, klubben og adfærdreglerne.

Den daglige integrationspraksis i de danske og svenske klubber synes ikke at afspejle den nationale integrationspolitiske forskel. I stedet repræsenterer klubberne en assimilationsdiskurs, der afviger fra den svenske integrationspolitik for i større grad at minde om den danske. Klubbernes assimilationsstrategier går i retning af ensartethed (homogenitet), lighed, kollektivism og konsensus, hvilket betyder, at alle klubmedlemmer skal bestræbe sig på at kende og underordne sig disse politikker.

Undersøgelsen udpeger hermed en sammenhæng mellem den politiske styringsteori i Danmark og de danske klubbers integrationspraksis, mens det ikke synes at være tilfældet i Sverige. Klubberne synes at være udtryk for en skandinavisk identitet, herunder ”danskhed” og ”svenskhed”, der ikke er i overensstemmelse med den statslige integrationspolitik i Sverige, men snarere minder om den danske. Klubberne synes derfor at repræsentere en fælles skandinavisk foreningskultur – bestående af civile sammenslutningers uformelle integrationspolitikker – der ikke nødvendigvis følger den nationale integrationspolitiske dagsorden.

Perspektivering

Som denne undersøgelse viser, er dette studie om de danske og svenske fodboldklubbers integrationspolitikker endnu ikke udtømt. Derfor vil det være interessant at udbygge undersøgelsen ved at foretage et længerevarende observationsarbejde i udvalgte klubber for bl.a. at undersøge, hvordan de mange politikker forhandles og forvaltes i praksis. Derudover behøves der studier af strukturelle forskelle mellem bl.a. danske og svenske minoritetsgrupper, socioøkonomiske forhold (levetilkænder), organisationsstruktur etc. for at finde ud af, hvorfor der i svensk fodbold findes flere etniske minoritetsdrengene – symboliseret ved Zlatan Ibrahimovic – der slår igennem end det er tilfældet i dansk fodbold.

Litteraturliste

- Agergaard, S. & Sørensen, J. K. (2010): Policy, Sport and Integration. The case of talented ethnic minority players in Danish football clubs. *International Journal of Sport Policy*, 2 (2), 205-221.
- Berger, P.L. & Luckmann, T. (2004): *Den sociale konstruktion af virkeligheden. En videnssociologisk afhandling*. Akademisk Forlag.
- Bjerregaard, J., Ottesen, L & Nielsen, G. (2009): *Trænere i den frivillige idræt – personlige projekter og velfærdsopgaver. En kvalitativ interviewundersøgelse af den frivillige trænergerning*. Institut for Idræt, Københavns Universitet. Hentet den 26. jan., 2011, fra http://www.ifu.ku.dk/formidling/Udgivelser/rapporter/danske/Tr_nere_i_den_frivillige_Idr_t_fodbold_web.pdf/
- Eriksen, T.H. (2004): *Små steder – store spørgsmål. Innføring i sosialantropologi*. Universitetsforlaget Oslo. 3. oplag.
- Gullestad, M. (2002): Invisible Fences: Egalitarianism, Nationalism and Racism. *Journal of Royal Anthropological Institute* (N.S.), 8, 45-63.
- Gregersen, M.T. (2011): *Hvorfor har vi ingen Zlatan i dansk fodbold?* Frydenlund.
- Hamburger, C. (1997): Etniske minoriteter og social integration. I L. Zeuner (red.): *Social integration*. Kbh.: Socialforskningsinstituttet.
- Hedetoft, U., Peterson, B. & Sturfelt, L. (red.) (2006): *Bortom stereotyperna. Invandrare och integration i Danmark och Sverige?* Centrum för Danmarksstudier, Makadam förlag.
- Hedetoft, U. (2006): Divergens eller konvergens? Perspektiver i den dansk-svenske sammenstilling. I U. Hedetoft, B. Peterson & L. Sturfelt (red.): *Bortom stereotyperna. Invandrare och integration i Danmark och Sverige?* Centrum för Danmarksstudier, Makadam förlag.
- Jenkins, R. (2006): *Social identitet*. Academica.
- Jørgensen, M.B. (2006): Dansk realisme og svensk naivitet? – en analyse af den danske og svenske integrationspolitik. I U. Hedetoft, B. Peterson & L. Sturfelt (red.): *Bortom stereotyperna. Invandrare och integration i Danmark och Sverige?* Centrum för Danmarksstudier, Makadam förlag.
- Jöhncke, S. (2007): Velfærdsstaten som integrationsprojekt. I K.F. Olwig og K. Pærregaard (red.): *Integration. Antropologiske perspektiver*. Museum Tusulanums Forlag. s.37-62.

- Jöhncke, S., Svendsen, M.N. & Wryte, S.R. (2004): Løsningsmodeller. Sociale teknologier som antropologisk arbejdsfelt. I K. Hastrup (red.), *Viden om verden. En grundbog i antropologisk analyse.* (s.385-407). Hans Reitzels Forlag.
- Krag, H. (2007): *Mangfoldighed, magt og minoriteter.* Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Olwig, K.F. & Pærregaard, K. (2007): Integration – antropologiske perspektiver. I K.F. Olwig og K. Pærregaard (red.): *Integration. Antropologiske perspektiver.* Museum Tusulanums Forlag. s.9-34.
- Petersson B. (2006): Invandring och Integration i Danmark och Sverige: Likt och olik i debatt I debatt och politisk praxis. I U. Hedetoft, B. Peterson & L. Sturfelt (red.): *Bortom stereotyperna. Invandrare och integration i Danmark och Sverige?* Centrum för Danmarksstudier, Makadam förlag.
- Rieper, O. (1993): *Gruppeinterview i praksis brug af fokusgruppeinterview i evalueringsforskning.* Kbh. AKF.
- Shore, C. & Wright, S. (ed.) (1997): *Anthropology of Policy.* EASA Series. London: Routledge.
- Sutton, M. & Levinson, B. A.U. (2001): Introduction: Policy as/in Practice-A Sociocultural Approach to the Study of Educational Policy. I M. Sutton & B. A.U. Levinson (ed.), *Policy as practice: Toward a Comparative Sociocultural Analysis of Educational Policy.* (s.1-22). Ablex Publishing.